

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. sausio 29 d.
(OR. en)

5908/24

DEVGEN 13
SAN 49
ACP 15
RELEX 123
SUSTDEV 14
ONU 11
CONUN 26

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

data: 2024 m. sausio 29 d.

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 5495/24

Dalykas: ES visuotinės sveikatos strategija. Geresnė visų sveikata kintančiame pasaulyje
– Tarybos išvados (2024 m. sausio 29 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados „ES visuotinės sveikatos strategija. Geresnė visų sveikata kintančiame pasaulyje“, Tarybos patvirtintos 2024 m. sausio 29 d. įvykusiame 4003-iajame posėdyje.

**Tarybos išvados „ES visuotinės sveikatos strategija.
Geresnė visų sveikata kintančiame pasaulyje“**

1. Europos Sąjungos Taryba palankiai vertina Komisijos komunikatą „ES visuotinės sveikatos strategija. Geresnė visų sveikata kintančiame pasaulyje“¹. Taryba dar kartą patvirtina, kad ES ir jos valstybės narės kartu su partneriais, remdamiesi solidarumu, žmoniškumu, lygybe, lyčių lygybe ir pagarba žmogaus teisėms, atlieka vadovaujamą vaidmenį gerinant visuotinę sveikatą.
2. Taryba pripažįsta, kad kuo geresnė fizinė ir psichikos sveikata yra žmogaus teisė, ir pabrėžia, kad sveikata yra būtina darnaus vystymosi sąlyga, turinti svarbių padarinių visų visuomenių, be kita ko, Europos Sąjungoje, saugumui, stabilumui ir klestėjimui. Taryba pripažįsta, kad lyčių lygybės užtikrinimas, kova su žalingais lyčių stereotipais, stigmatizavimo ir diskriminacijos problemų sprendimas yra itin svarbūs siekiant užtikrinti gerą visų asmenų sveikatą. Visuotinei sveikatai užtikrinti reikia veiksmingo daugiašališkumo ir įvairių suinteresuotųjų subjektų įtraukio partnerystę, ji yra itin svarbus ES išorės politikos ramstis, būtinas siekiant stiprinti taisyklėmis grindžiamą tarptautinę tvarką. Taryba taip pat pabrėžia, kad ES ir jos valstybės narės turi imtis vadovaujamo vaidmens užtikrinant, kad visuotinė sveikata ir toliau būtų vienas svarbiausių tarptautinės darbotvarkės klausimų.

¹ Dok. 15585/22 - COM(2022) 675: Komisijos komunikatas „ES visuotinės sveikatos strategija. Geresnė visų sveikata kintančiame pasaulyje“.

3. Taryba pabrėžia, kad dėl patirties, įgytos COVID-19 pandemijos ir kitų ekstremaliųjų sveikatos situacijų metu, visuotinės sveikatos tendencijų, trigubos – klimato kaitos, biologinės įvairovės nykimo ir taršos – krizės planetoje ir sparčiai kintančios geopolitinės aplinkos reikia atnaujinto požiūrio į visuotinę sveikatą, kad sveikata būtų ugdoma ir saugoma užkertant kelią grėsmėms visuotinei sveikatai, joms rengiantis ir su jomis kovojant, užtikrinant sveikatos saugumą, stiprinant sveikatos priežiūros sistemas ir skatinant visuotinę sveikatos apsaugą, taip pat nagrinėjant sveikatą lemiančius veiksnius ir propaguojant sveiką gyvenseną bei gerovę, laikantis Darbotvarkės iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslų.
4. Taryba primena 2010 m. Komisijos komunikatą² bei Tarybos išvadas dėl ES vaidmens sprendžiant visuotinės sveikatos uždavinius³ ir pabrėžia svarbų ES indėlį, kuriuo prisidedama prie gyvybių gelbėjimo ir sveikatos ugdymo, pasitelkiant politinį vadovavimą, finansinius įnašus ir technines ekspertines žinias. Visuotinė sveikata yra vienas iš strategijos „Global Gateway“⁴ ramsčių ir viena iš pagrindinių visų ES pasaulinių, regioninių ir dvišalių partnerystės temų, be kita ko, įgyvendinant pasaulinį požiūrį į mokslinius tyrimus ir inovacijas⁵ ir kelias Europos komandos iniciatyvas. Taryba tebėra įsipareigojusi užtikrinti politikos suderinamumą bei laikytis žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio ir, be kita ko, pripažįsta, kad ES indėlis į visuotinę sveikatą apima ne tik sveikatos sektorių, bet ir tokias sritis kaip taika ir saugumas, žemės ūkis, klimatas ir aplinka, švietimas, moksliniai tyrimai ir inovacijos, mityba ir apsirūpinimo maistu saugumas, socialinė apsauga, prekyba ir vandens tiekimo, sanitarijos bei higienos paslaugos (WASH).

² COM(2010) 128: Komisijos komunikatas „ES vaidmuo sprendžiant visuotinės sveikatos uždavinius“ (dok. 8281/10).

³ Tarybos išvados dėl ES vaidmens sprendžiant visuotinės sveikatos uždavinius (dok. 9644/10).

⁴ JOIN(2021) 30: Bendras komunikatas „Strategija „Global Gateway““ (dok. 14675/21).

⁵ COM(2021) 252: Komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas (dok. 8979/21).

5. Taryba primena, kad neseniai priimtose Tarybos išvadose paraginta stiprinti daugiašališkumą⁶, akcentuota visuotinė sveikata Europos sveikatos sąjungos stiprinimo kontekste⁷, pabrėžtas vadovaujamas, koordinavimo ir norminamasis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) vaidmuo visuotinės sveikatos srityje⁸, pabrėžta, kad svarbu vadovautis koncepcija „Viena sveikata“⁸, spręsti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms problemą⁹ ir užtikrinti galimybes naudotis vandens tiekimo, sanitarijos ir higienos paslaugomis (WASH)¹⁰, pabrėžtos sveikatos, gerovės ir ekonomikos augimo sąsajos¹¹, įsipareigota apsaugoti visus vaikus¹² ir skatinti jaunimo įtrauktį bei dalyvavimą¹³, nurodytas ES užmojis iki 2050 m. užtikrinti poveikio klimatui neutralumą¹⁴ ir paraginta kovoti su dezinformacija¹⁵. Taryba taip pat primena principą nė vieno nepalikti nuošalyje, lygybę ir naująją Europos konsensusą dėl vystymosi¹⁶, kuriame visuotinė sveikata akcentuojama kaip ES atsako reaguojant į Darbotvarkę iki 2030 m. dalis, ir primena, kad ES išlieka įsipareigojusi propaguoti, ginti ir įgyvendinti visas žmogaus teises ir visapusiškai bei veiksmingai įgyvendinti Pekino veiksmų platformą ir Tarptautinės konferencijos gyventojų ir vystymosi klausimais veiksmų programą, taip pat jų peržiūros konferencijų rezultatus, ir šiame kontekste išlieka įsipareigojusi užtikrinti lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises. Atsižvelgdama į tai, ES dar kartą patvirtina savo įsipareigojimą propaguoti, ginti ir užtikrinti kiekvieno asmens teisę be diskriminacijos, prievartos ir smurto visiškai kontroliuoti ir laisvai bei atsakingai priimti sprendimus dėl klausimų, susijusių su savo seksualumu ir lytine bei reprodukine sveikata. ES taip pat pabrėžia, kad reikia užtikrinti visuotinę prieigą prie kokybiškos ir įperkamos visapusiškos informacijos bei švietimo apie lytinę ir reprodukcinę sveikatą, įskaitant visapusišką lytinį švietimą, bei sveikatos priežiūros paslaugų.

⁶ Tarybos išvados „ES veiksmai taisyklėmis grindžiamam daugiašališkumui stiprinti“ (dok. 10341/19).

⁷ Tarybos išvados dėl Europos sveikatos sąjungos stiprinimo (dok. 14886/21).

⁸ Tarybos išvados „ES vaidmuo stiprinant Pasaulio sveikatos organizaciją“ (dok. 12957/20).

⁹ Tarybos išvados dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 21/2019 (dok. 9112/20).

¹⁰ Tarybos išvados „Vandens klausimas ES išorės veiksmų srityje“ (dok. 13440/21).

¹¹ Tarybos išvados „Gerbūvio ekonomika“ (dok. 13432/19).

¹² Tarybos išvados dėl ES vaiko teisių strategijos (dok. 10024/22).

¹³ Tarybos išvados „Jaunimas išorės veiksmuose“ (dok. 8629/20).

¹⁴ Tarybos išvados „Diplomatija klimato ir energetikos srityse. Europos žaliojo kurso išorės aspekto įgyvendinimas“ (dok. 5263/21).

¹⁵ Tarybos išvados dėl atsparumo didinimo ir kovos su hibridinėmis grėsmėmis, įskaitant dezinformaciją COVID-19 pandemijos kontekste (dok. 14064/20).

¹⁶ 2017 m. naujasis Europos konsensusas dėl vystymosi. „Mūsų pasaulis, mūsų orumas, mūsų ateitis“ (dok. 10108/17).

Pastangos turėtų būti grindžiamos 2020–2024 m. ES veiksmų planu žmogaus teisių ir demokratijos srityje¹⁷, Tarybos išvadamis „Jaunimo veiksmų planas ES išorės veiksmų srityje“¹⁸ ir Neįgaliųjų teisių strategija¹⁹. Taryba pažymi, kad Europos Komisija priėmė Lyčių lygybės strategiją²⁰ ir LGBTIQ asmenų lygybės strategiją²¹, taip pat Trečiąją ES lyčių lygybės veiksmų planą (LLVP III) „Vykdant ES išorės veiksmus įgyvendinama plataus užmojo lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo darbotvarkė (2021–2025 m.)“, kurie buvo palankiai įvertinti pirmininkaujančios valstybės narės išvadose.

6. Taryba pabrėžia, kad ES ir jos valstybės narės pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir kompetenciją turi pasinaudoti galimybe sustiprinti savo, kaip pasaulinio ir regioninio subjekto, poveikį, kad būtų konkrečiai ir išmatuojamai prisidedama prie sveikesnio ir saugesnio pasaulio, be kita ko, nestabiliomis, krizinėmis ir konfliktų paveiktomis aplinkybėmis. Šiame kontekste Taryba ragina, laikantis visapusiško požiūrio, siekti platesnio užmojo: ne tik daugiau dėmesio skirti gyvybių gelbėjimui ir ligų atsiradimo bei plitimo mažinimui, bet ir sveikatos, įskaitant psichikos sveikatą, bei gerovės puoselėjimui ir kovai su diskriminacija bei stigmatizavimu, visų pirma moterų ir mergaičių, vaikų ir jaunimo, vyresnio amžiaus asmenų, neįgaliųjų, LGBTI asmenų, čiabuvių tautų ir pažeidžiamos bei marginalizuotoje padėtyje esančių asmenų bei bendruomenių, taip pat migrantų ir perkeltųjų gyventojų atžvilgiu. Taryba įsipareigoja kovoti su daugialype ir sąveikinių formų diskriminacija siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio, ir kovoti su nelygybės apraiškomis. Šios pastangos turėtų būti grindžiamos trimis vienas kitą papildančiais strategijos prioritetais:

- a) **užtikrinti geresnę žmonių sveikatą ir gerovę visą gyvenimą:** sudaryti sąlygas žmonėms išvengti ligų ir išlikti sveikais, be kita ko, imantis veiksmų, susijusių su sveikatą lemiančiais veiksniais visuose sektoriuose ir visuomenėse, pradedant klimato bei aplinkos ir baigiant švietimo bei WASH sritimis, sprendžiant skurdo, nelygybės ir lyčių nelygybės problemas, užkertant kelią humanitarinėms krizėms ir į jas reaguojant, gerinant saugios, pakankamos, maistingos bei sveikos mitybos galimybes ir sprendžiant tabako vartojimo bei žalingo alkoholio vartojimo, kaip ligų ir mirtingumo rizikos veiksnių, problemą;

¹⁷ JOIN(2020) 5: „2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas“ (dok. 7029/20).

¹⁸ Tarybos išvados „Jaunimo veiksmų planas ES išorės veiksmų srityje“ (dok. 15322/22).

¹⁹ COM(2021) 101: „Lygybės Sąjunga. 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija“ (dok. 6268/21).

²⁰ COM(2020) 152: „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (dok. 6678/20).

²¹ COM(2020) 398: „Lygybės Sąjunga. 2020–2025 m. LGBTIQ asmenų lygybės strategija“ (dok. 13081/20).

- b) **stiprinti sveikatos priežiūros sistemas ir gerinti visuotinę sveikatos apsaugą:** gerinti vienodas galimybes naudotis kokybiškomis, prieinamomis, priimtinomis ir teikiamomis sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas, daugiausia dėmesio skiriant pirminei sveikatos priežiūrai, bendruomenės dalyvavimui ir angažavimuisi, esminėms visuomenės sveikatos funkcijoms, moksliniams tyrimams ir skaitmeninimui, kvalifikuotiems ir pakankamiems sveikatos priežiūros darbuotojams, vienodoms galimybėms gauti įperkamus kokybiškų sveikatos priežiūros produktų, be kita ko, užtikrinant gamybą vietoje ir tinkamą bei tvarų sveikatos priežiūros finansavimą, be kita ko, skatinant sveikatos vidaus finansavimą, didinant skaidrumą, atskaitomybę bei sąžiningumą ir kovojant su korupcija;
- c) **užkirsti kelią grėsmėms sveikatai, įskaitant pandemijas, ir su jomis kovoti taikant koncepciją „Viena sveikata“:** užkirsti kelią būsimoms sveikatos krizėms bei jų padariniams sveikatai ir jų socialiniams bei ekonominiams padariniams ir juos sušvelninti, *inter alia*, didinant atsparumą ir pasitelkiant veiksmingas prevencijos, pasirengimo ir reagavimo mechanizmus, įskaitant integruotą ir bendradarbiavimu grindžiamą priežiūrą bei stebėseną, visuomenės sveikatos srities darbuotojų stiprinimą ir geresnes galimybes naudotis medicininėmis atsako priemonėmis ir savanorišką technologijų perdavimą, šalinant pasaulinio valdymo spragas, pasitelkiant teisiškai privalomą susitarimą dėl pandemijų²² ir griežtesnes Tarptautinės sveikatos priežiūros taisykles, intensyvinant kovą su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms ir užtikrinant lyderystę nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis.

²² Tarybos sprendimas (ES) 2022/451, WHA sprendimas dėl SSA2(5).

7. Taryba pažymi, kad strategija yra nauja paradigma, apimanti visas atitinkamas išorės politikos sritis ir turinti svarbią sąsają su vidaus politika. Kad ji būtų sėkmingai įgyvendinta, reikalingas novatoriškas, integruotas, koordinuotas ir įrodymais grindžiamas požiūris, nauji ir įvairūs mąstymo būdai bei darbo metodai, būtina pašalinti žinių spragas ir užtikrinti ES vidaus bei tarptautinių veiksmų suderinamumą. Tai apima daugiašalės sistemos stiprinimą ir teisingų bei abipusiškai naudingų pasaulinių, regioninių ir dvišalių partnerysčių, grindžiamų solidarumu, bendra atskaitomybe ir bendra atsakomybe, sudarymo spartinimą, pasirengimo, atsparumo ir atviro strateginio savarankiškumo skatinimą ir daugiasektorinio, sveikatos aspektų integravimu į visų sričių politiką grindžiamo principo, apimančio visas atitinkamas politikos sritis ir turimas priemones, laikymąsi. Taryba pabrėžia, kad reikia kolektyviai didinti visuotinės sveikatos finansavimą pasauliniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, be kita ko, teikiant dotacijas ir novatorišką finansavimą, remiant vidaus išteklių sutelkimą šalyse partnerėse ir skatinant atvirą bei nuspėjamą prekybą. Šiuo atžvilgiu Taryba pakartoja įsipareigojimą bent 20 % oficialios paramos vystymuisi, finansuojamos pagal Reglamentą dėl KVTBP „Globali Europa“, skirti socialinei įtraukčiai ir žmogaus socialinei raidai.
8. Taryba palankiai vertina strategiją ir ragina Komisiją, vyriausiąją įgaliotinę ir valstybes nares pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir kompetenciją taikyti pagrindinius principus ir atitinkamai įgyvendinti joje pasiūlytų krypčių veiksmus ir iniciatyvas, be kita ko:
- a) imantis konkrečių veiksmų siekiant skatinti visuotinę sveikatą visuose atitinkamuose sektoriuose, įskaitant visuomenės sveikatos, klimato ir aplinkos, mokslinių tyrimų ir inovacijų, skaitmeninimo, švietimo, socialinės apsaugos, vandens ir sanitarijos, žemės ūkio ir maisto sistemų, kovos su korupcija, prekybos, tarptautinio vystomojo bendradarbiavimo, civilinės saugos mechanizmų ir humanitarinės pagalbos sektorius, taip pat visose atitinkamose ES biudžeto finansavimo priemonėse ir finansų įstaigose, įgyvendinant sveikatos aspektų integravimu į visų sričių politiką grindžiamą požiūrį ir skatinant sinergiją su atitinkamomis ES sistemomis, iniciatyvomis bei politika, ir stiprinant pokyčius skatinantį požiūrį, kurio laikantis šalinamos pagrindinės lyčių nelygybės priežastys;
 - b) stiprinant gebėjimus ir gerinant veiksmų koordinavimą, be kita ko, vykdant neoficialų bendradarbiavimą, kad būtų didinamas iniciatyvų ir veiksmų veiksmingumas bei poveikis, ir užtikrinta, kad ES ir jos valstybės narės atitinkamuose tarptautiniuose forumuose laikytųsi vieningos pozicijos, ir intensyvinant dialogą bei bendras komunikacijos pastangas daugiašaliu, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis;

- c) imantis iniciatyvaus ir konstruktyvaus vaidmens siekiant stiprinti daugiašalį bendradarbiavimą pašalinant esamas pasaulinio valdymo spragas ir užtikrinant veiksmų papildomumą bei nuoseklumą (šiuo metu svarbiausias vaidmuo tektų sustiprintai, veiksmingesnei, atskaitingesnei ir tvariai finansuojamai PSO), pažymint, kad atitinkamuose Tarybos organuose galėtų būti išnagrinėtas ES ketinimas gauti oficialios stebėtojos statusą PSO ir priimtas atitinkamas sprendimas;
- d) plečiant dvišales, regionines, tarpregionines ir pasaulines partnerystes, laikantis strategijoje nustatytų prioritetų, ir imantis konkrečioms šalims ir regionams pritaikytų atsakomųjų veiksmų taikant Europos komandos požiūrį, įgyvendinant Europos komandos iniciatyvas, be kita ko, remiant vietos bendruomenes ir pilietinės visuomenės organizacijas, ir aktyviai dalyvaujant informavimo veikloje, įskaitant politinius dialogus ir dialogus žmogaus teisių klausimais su šalimis partnerėmis;
- e) reguliariai vertinant strategijos įgyvendinimo pažangą ir poveikį, pradedant ne vėliau kaip 2024 m.

9. Visu strategijos įgyvendinimo laikotarpiu Taryba ragina į strategijos tikslų ir prioritetų įgyvendinimą nuolat įtraukti pilietinę visuomenę, akademinę bendruomenę, privatųjį sektorių, EIB bei ERPB ir kitus Europos plėtros bankus ir finansų įstaigas, JT sistemos, įskaitant PSO, ir kitus atitinkamus subjektus – Vakcinacijos aljansą (GAVI) ir Pasaulinį kovos su AIDS, tuberkulioze ir maliarija fondą.

10. Be to, Taryba prašo Komisijos tarnybų ir EIVT:

- a) remiantis esamais pajėgumais ir kuo geriau juos išnaudojant plėtoti nuoseklią ES diplomatiją visuotinės sveikatos srityje, grindžiamą Europos komandos požiūriu, koordinuojant veiksmus su valstybėmis narėmis;
- b) didinti visuotinės sveikatos srities pajėgumus svarbiose ES delegacijose, be kita ko, apsvarstant galimybę deleguoti nacionalinius ekspertus;
- c) stebėti ir vertinti strategijos įgyvendinimą ir poveikį naudojant integruotą ir dalyvaujamąją sistemą, kuri turės būti parengta glaudžiai bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir remiantis esamomis stebėsenos bei vertinimo priemonėmis ir intensyvesnėmis pastangomis rinkti pagal amžių ir lytį suskirstytus duomenis, rengti pažangos ataskaitas ir šaukti metinius posėdžius pažangai aptarti, įskaitant Visuotinės sveikatos politikos forumą.